

R e s p u b l i c a

Giacomo L e o p a r d i 1798 - 1837/:

Vznešené povahy je,
kdo odváží se upřít
své oči smrtelníka
na pospolitý úděl a kdo zpříma,
nezalhá je pravdu,
přizná zlo, jímž jsme byli postiženi,
i nízký zločin lidí.

Nové prostředky pro Svobodnou Evropu.

Senát amerického kongresu jednal o nových dotacích pro vysílání rozhlasové stanice Svobodná Evropa a stanice S v o b o d a na rok 1975. Senátoři schválili návrh jednohlasně a bez debaty. Schválená částka se týká nového finančního roku začínajícího 1. července. Zahraniční výbor sněmovny však navrhl koncem června, aby se částka zvýšila o 150.000 dolarů na estonské a lotyšské vysílání stanice Svoboda. Jestliže plénum sněmovny schválí návrh jejího zahraničního výboru, bude se muset stát t.zv. konferenční výbor, složený ze zástupců obou komor a dohodnout se na částce přijatelné oběma.

Emil R a n s d o r f zemřel.

XX

Jak jsme již oznámili zemřel v New Yorku po dlouhé a těžké nemoci ve věku 54-let Emil Ransdorf vedoucí pracovník československého politického exilu.

Emil Ransdorf byl všeobecně znám jako mluvčí československých nekomunistických studentů v letech 1947-48, kdy byl nazván tehdejším komunistickým ministrem informací - nepřitelem číslo jedna.

Ransdorf se narodil v Litvých Báních 12. září 1920. Po gymnasiálním studiu v Jihlavě byl zapsán v r. 1939 na právnické fakultě v Praze. Když nacisté zavřeli české vysoké školy, byl Emil Ransdorf činný v různých divadelních a sportovních kroužcích. Po osvobození se vrátil na právnickou fakultu, kde byl zvolen předsedou V š e h r d u. Politická práce Emila Ransdorfa vyvrcholila úspěchem, když při demokratických volbách si studentské spolky zvolili nekomunistická vedení většinou.

Po únorovém puči se komunisté snažili o Ransdorfovo zatčení. Pomocí svých přátel se mu podařilo uprchnout z Československa. Po příchodu do západního Německa se Emil Ransdorf ujal organizování českosl. studentů v exilu a ostatních politických uprchlíků. Přispíval se o ustanovení Svazu českosl. studentů v exilu, o založení Masarykovy univerzity v Ludwigsburgu a o ustanovení Svazu českosl. politických uprchlíků. V r. 1951 odjel Ransdorf do Spojených států, kde studoval na kolumbijské univerzitě a pracoval jako reditel několika velkých hotelů v New Yorku. Od samého začátku ve Spojených státech byl Emil Ransdorf činný v exilové politické reprezentaci. V 60-letech se stal členem výkonného výboru Rady svobodného Československa. A v posledních letech vedoucím funkcionářem tohoto výboru pro Ameriku. Československý politický exil bude Emila Ransdorfa velmi postrádat. Svobodná Evropa.

Československá vláda k situaci na K y p r u.

V mikrofonu Svobodné Evropy je Sláva Václavský.

Československá vláda vydala v pondělí stanovisko k situaci na Kypru ve kterém žádá neodkladné stažení zahraničního vojenského personálu z Kypru. V této souvislosti československá vláda rozhodně odsoudila operaci řecké junty do vnitřních záležitostí Kypru a pokus o svržení zákonné Makariovy vlády, a o likvidaci samostatnosti Kypru.

Jasně je, že československá vláda má právo zaujmout jakékoliv stanovisko k událostem co se ve světě dějí. Uvažují, zda si sná ten, kdo toto prohlášení stylisoval a vědomoval jaké asociace musí toto stanovisko probouzet. Je tomu bez měsíce šest let, kdy do naší země vtrhla cizí armáda a hned nato se ta armáda začla nezálečně vrhat do vnitřních záležitostí. Kdy byla

nakonec svržena zákonná vláda, která měla důvěru československého lidu a praxi likvidována suverenita československé republiky. Je dějinným paradoxem, že dnes československá vláda, která se dostala k moci pouze v důsledku zahraniční intervence protestuje proti intervenci v jiné zemi. Chtěl bych zdůraznit, že samotná složitá situace v oblasti Kypru jen podtrhuje, že Kypr má samozřejmě právo na vlastní suverenitu a že je nepřijatelné jakékoliv zasahování druhé strany do vnitřních záležitostí Kypru. Jenže jestli toto platí pro Kypr, československá vláda dala tak rozhodně na jevo, proč toto neplatí anebo by nemělo platit zrovna tak pro Československo.

Jestliže československá vláda dnes požaduje stažení tureckých sil z Kypru nemohu se ubránit, abych nevzpoměl na podzim r. 1968, kdy nejen prezident Svoboda, ale i mnozí jiní hovořili o tom, že až se situace v Československu znormalizuje dojde k postupnému stažení sovětských vojsk z naší země. Situace podle oficiálních prohlášení se již znormalizovala, navíc zkonsolidovala. xxx Československo stojí opět věrně v řádku t. zv. socialistických sil, jenže ke stažení sovětských vojsk jaksi nedošlo. Naopak vše nasvědčuje tomu, že se u nás zařídila na velice dlouhou dobu. Nejen v pražské Stromovce, ale i v jiných městech byly pro ni přednostně postaveny byty, důstojníkům přijely ze Sovětského svazu rodiny a ten, kdo by dnes na pořad dne dal otázku, kdy sovětská vojska vlastně odejdou byl by okamžitě označen za pravičáka, revizionistu či zrádce.

Československá vláda hovoří ve svém prohlášení o nezačetelném právu kyperského lidu svobodně rozhodovat o svém osudu. Divím se jen, že stejné nezačetelné právo rozhodování o svém osudu odpírá lidu, kterému vládne. Nezapomínejte pozorovatel, který četl pozorně stanovisko československé vlády se nemůže ubránit dojmům, že více než upřímností je toto prohlášení poznamenáno lícoměrností.

" 19 let pekla. "

Francouzský týdeník "L'Express" přinesl ve svém posledním čísle reportáž o Československu nazvanou "19 let pekla". Reportáž pojednává o Karlu Kořínkovi z Prostějova, který se již před 19 lety dostal do rozporu s pracovníkem bytového úřadu. Úředník se na Kořínka stěžoval a od té doby se zaplnil fascikl u úřadů věnovaných Kořínkově rodině a od té doby jeho rodina začala prožívat pravé peklo. Spor se neustále přirostoval. Kořínek trval na svých právech.

Konečně 11. listopadu r. 1966 vtrhlo na noc do Kořínkova bytu 12 mužů v civilu, kteří byli doprovázeni uniformovanou policií. Jindra Kořínková, manželka Karla Kořínka, která tehdy byla v sedmém měsíci těhotenství utrpěla nervový šok načež byla i se svým manželem odvezena na psychiatrickou kliniku, kde byli oba drženi déle než jeden měsíc. Pak byli sice propuštěni, ale na doporučení byli okresním soudem zbaveni občanských práv a byli postaveni 10. března 1967 pod stálý dozor. Karel Kořínek ztratil práci jako průmyslový návrhář a rovněž jeho manželka dekorátérka byla propuštěna ze zaměstnání.

Jakou měl Karel Kořínek možnost se bránit? Otázal se prostě týdeník "L'Express". Obrátil se na Spojené národy, psal svým přátelům v zahraničí, aby intervenovali v jeho prospěch. Jediným výsledkem jeho snažení však bylo, že v polovině minulého roku vytyčila policie na ulici 6-letou Kořínkovu dceru Renatu a umístila ji, stejně jako další Kořínkovy děti chlapece Hanuše a Aleše v dětském domově. Čtvrté Kořínkovo dítě 6-denní Ctibor se náhle ztratil ze své postýlky a jak se později kukázalo, z porodnice byl dán na vychování jedné rodině, kterou Karel Kořínek vůbec nezná a nesmí znát. Ve svém zoufalství se pokusila Jindra Kořínková unést svou vlastní dceru Renatu. Policie ji však únos znemožnila, zadržela ji a poslala ji znovu do psychiatrické léčebny v Olomouci, kde ji lékaři prohlásili za šílenou. To by byl konec, píše dále "L'Express", ale před několika dny byl Karel Kořínek znovu předvolán k té psychiatrickému vyšetření do psychiatrické léčebny v Kroměříži.

Perspektivy československé ekonomiky.

U mikrofonu Svobodné Evropy je Josef Lehota.

Hospodářské možnosti Československa pokud jde o jeho spolupráci s průmyslově vyspělým Západem souvisí s celkovou mezinárodní situací, která jednou může tyto možnosti omezovat jindy je rozšiřovat.

Tuto sobotu odejdou na letní dovolenou delegáti 35 zemí zastoupení na Ženevské konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Vrátili se do Ženevy až v září tohoto roku a tuto přestávku využijí západní sdělovací prostředky na bilanční výsledky doterajších rokování.

Na př. vedoucí západoněmecký deník "Frankfurter Allgemeine Zeitung" bilancuje tak, že nejmenší výsledky jsou ve svobodném pohybu lidí a informací, kde západní a sovětské stanoviska v podstatě nepřiblížily. O mnoho lepší výsledky má okruh tém dotýkající se politických a vojenských aspektů v evropské bezpečnosti. Zdaleka nejlepší výsledky jsou v t. zv. druhém koši jak se nazývají otázky zahrnuté do širokého komplexu hospodářství, vědecké a technické spolupráce. V této tematice jejíž podstatou je hospodářská kooperace mezi zeměmi s rozdílným společenským zřízením už prý Ženevská konference vybavila celých 80% své agendy. Tolik jen na ilustraci, že politika přinesla do nynější doby největší šance v mezinárodní hospodářské spolupráci. Tu je sovětský postoj zjevně o mnoho konstruktivnější než v jiných otázkách, což nakonec potvrzuje nejen Ženevská konference, ale i běžná praxe posledních roků. Hospodářská kooperace mezi vyspělými zeměmi Západu a viacerými komunistickými státy v čele s-e Sovětským svazem je tak řečena na denním pořádku. Mezi komunistickými zeměmi, které si takto již více roků účinně pomáhají v nové technice a technologii je nejen Jugoslávie, ale i Rumunsko, Polsko a Maďarsko. Československo však mezi tyto země zřejmě nepatří, ale československý odborný tisk to i přiznává.

Tak v květnu minulého roku žaloval měsíčník "Plánované hospodářství" v souvislosti s otázkou hospodářské spolupráce s hlavními kapitalistickými zeměmi, citujeme: "Neúměrně malý rozsah a malý počet kooperačních akcí než odpovídá potřebě rozvinutých výrobních sil Československa." V červenci minulého roku se touto tématem obíralo "Rudé právo" přimlouvající se za kooperační smlouvy s kapitalistickými firmami a podniky socialistických zemí. Jsme prý, psalo "Rudé právo" jen na začátku nových možností než jaké poskytuje mezinárodní dělba práce mezi socialistickými a kapitalistickými zeměmi. Že je Československo v tomto směru naozaj jen na začátku psaly v říjnu minulého roku "Hospodářské noviny". Tam se mohl čtenář dovědět že pokud jde o mezipodnikovou spolupráci s firmami západních průmyslových krajín Československo zaostává za Sovětským svazem, Polskem, Maďarskem, Rumunskem a Jugoslávií. Totto zaostávání se tedy přiznává, chybívá vysvětlení proč k němu došlo a jaké okolnosti to zavinily. Bylo tedy jen logické, že centrem rozhovoru ministra Chmoupka v Bonnu byly otázky hospodářské spolupráce. Neboť zde je naozaj co dohánět a znormalizovat. Nepřekvapilo tedy nikoho, že Československá strana projevila velký zájem o západoněmecké výrobní postupy z různých oborů a o technickou spolupráci vůbec. Jako něco co je už dávno splatné, musela naše veřejnost vzít na vědomí, že v dohledném čase se má parafovat osobitá dohoda ekonomické spolupráce mezi oběma zeměmi a už na podzim navězou kontakty oboroví ministři a vedoucí hospodářství činitelé.

Konečně. Řekl si asi československý občan, když se dověděl, že při budoucí technicko-hospodářské spolupráci může Československo prý počítat se západoněmeckou podporou při mechanizaci a automatizaci průmyslových podniků jak o tom psala západoněmecká tlače.

To vše je vývin, který by musel každý uvítat. V podstatě by tu Československo nastupovalo kurs dřívější jiné komunistické země jíž jsou a i ono by nyní využívalo možností jež ponúkajú současné uvolňování mezinárodního kapitálu. Ale i když je jistý optimismus na místě, až budoucnost ukáže do jaké míry se v Československé hospodářské politice naozaj prosadí čistě racionální zřetel. Dodnes je bohužel velmi účinně brzdila a někdy až blokovala dogmatická politika.

Krátce před tím jak do svého posledního stadia vstoupila normalizace československo-západoněmeckých vztahů kritizovala pražská "Tvorba" že v polednovém období se prý narušovalo reálné řízení hospodářství a sice citujeme "přímou a nekontrolovanou činnost západních firem v Československu". Mezi těmito zahraničními firmami jak uváděla "Tribuna" převažovaly firmy ze Spolkové republiky. Prostě situace byla taková, že podle ing. B u d í n a poškozoval a ohrožoval samotný socialismus. A v tom samém čísle "Tribuny" měl ideologický článek Jaroslav Č u r e. V závěrečném článku byla řeč o hospodářských věcech a to si musíme ocitovat celé: "V některých západních návrzích na ekonomickou spolupráci je vidět snaha obcházet socialistický plán a řídicí úlohu socialistického státu a to prostřednictvím rozsáhlého systému na úrovni podnik-podnik. To svědčí o antikomunistickém postupu rozvratu zvnitřku." To je tedy doslova esence dogmatismu. Těžko si představit, že by s něčím podobným přišli v Maďarsku, Rumunsku, Polsku nebo Jugoslávii, které mají se zahraničními firmami stovky smluv na úrovni podnik-podnik. Jen Jugoslávii jich podepsala přibližně 50 v minulém roce. Ale československá dogmatická to vše vidí jinak. Pro ně je taková spolupráce jednoduše diverzí socialismu podle ohromně komplexních a rafinovaných plánů antikomunistických center.

Komuniké o jednání mezi KS SSSR a I t á l i e.

Bylo uveřejněno v listě "Unitá" KS Itálie. Je zajímavé, že v komuniké se nehovoří o nějaké vedoucí síle v komunistickém hnutí a naopak, že se v něm zdůrazňuje, že vztahy mezi všemi komunistickými stranami světa musí být založeny na zásadě respektování samostatnosti každé strany a rovnosti všech stran.

Dornívám se že v Československu v němž se při každé příležitosti hovoří o vedoucím postavení sovětské KS v mezinárodním dělnickém a komunistickém hnutí by si měli dobře toto komuniké přečíst. Sláva Volný,

Boj o zrno v Sovětském svazu.

V Sovětském svazu platí hlavní pozornost žním. Není divu, předloni museli Sověti v důsledku nejhoršího sucha za posledních 100 let dovážet obrovská množství obilí z Ameriky. Loni však sklídili rekordních 222,5 milionu tun obilí. Žnové práce v zemi sovchozů a kolchozů se podobají vojenskému tažení. Sovětské sdělovací prostředky hovoří o bitvě o zrno a o údrerných četách a vyzývají k mobilizaci všech sil. Dojde k nasazení i vojenských nákladních automobilů a tento proud směřuje z jihu na sever.

Evropská část sovětského svazu hlásí podle redaktora listu "Chrischiens Sæns Monitor" dobrou úrodu. Problémem je však sklizeň. Vydatně přelilo a značné množství obilí polehlo. Celkovou situaci komplikuje ještě okolnost, že Kazachstan jehož význam v posledních letech silně vzrostl trpí letos suchem takže jeho manko musí nahradit evropská část Ruska, Ukrajina a Střední Sibiř. Tam je úroda slibná, ale sklizeň vyžaduje celostátní kampaň. Z náznaků v sovětském tisku a na základně odhadů zahraničních odborníků se počítá, že se sklizeň přiblíží letošnímu plánu to je. 205 milionů tun obilí. Toto množství by se považovalo za uspokojivé i když je o 17 milionů tun menší než loni. Všechny takové odhady závisí na splnění různých předpokladů k nim patří i včasné opravy strojů, dostatek náhradních dílů a dobrá organizace práce. Zprávy ze Středního Ruska a z Ukrajiny hovoří o polehlém obilí. Pravda, že se sovětské zemědělci nedali zatrašit loni podobným počasím, ale tehdy byli lepší vyhlídky, že Kazachstan nahradí co jiné svazové republiky, nedočají.

Že žnová situace v Sovětském svazu není dobrá vyplývá ze zpráv, že tam bylo do nedávna pokoseno jen 6% osetých ploch a hranice sklizně v Sovětském svazu probíhá letos až o 400 km jižněji než v této době loni. Zavinilo to zcela jasně špatné počasí doznal minulý čtvrtek pražský rozhlas.

Moskevská vláda mezitím šile nakupuje hovězí maso na světových trzích, neboť je tam velmi výhodná situace pro odběratele. Sověti uzavřeli dohodu s Novým Zélandem o dodávce asi 35.000 tun skopového v ceně asi 40 milionů dolarů a z Argentiny letos dovezou celkem asi 100.000 tun hovězího masa. Podle informace západoněmeckého listu "Handellsblatt" že podle poslední obchodní transakce uzavřené v Buenos Aires na dodávku 12.000 tun hovězího masa za 15 milionů dolarů vyplývá, že Sověty přijde jeden kg argentinského hovězího jen na 1 a čtvrt dolaru. Tyto nákupy pomohou Sovětům ušetřit vlastní dobytek a doplnit tak jeho prořídle stavy. Vladimír Kacérovský z rozhlasu Svobodná Evropa.

F o l s k o před 30 lety.

Už samo založení polského výboru Národního osvobození jak dostal název Lublinský výbor v červenci 1944 jakož i tímto výborem uveřejněný v Chelmu manifest, musely vzbudit nevoli. Chelm byl podle tvrzení výboru prvním osvobozeným polským městem přestože již před tím byla německá vojska vytlačena na př. ze Lvova. Sovětský svaz se však odhodlal ponechat si východopolské oblasti v tom rozsahu jak se dohodl s Hitlerem při čtvrtém rozdělení Polska. Ztráta východních polských území se měla pro Polsko kompenzovat východními územími poraženého Německa. Aby mohl uskutečnit tento svůj úmysl byl nucen Stalin rozpoutat druhé polní tažení proti Polsku a tím likvidovat legální vládu polskou v Londýně a i její přívržence v Polsku. Nejdůležitější úseky tohoto Stalinova plánu bylo nuce- no provést Národní osvobození jen aby získalo kontrolu v zemi.

Polsko jako první stát, který se postavil proti Hitlerově agresi nebylo na př. zastoupeno při založení OSN protože hlavní Spojenci a Sovětský svaz se nebyli sto dohodnout na polské účasti. Moskva přerušila styky s polskou exilovou vládou v Londýně, jež byla legální nástupkyně předválečné polské vlády, protože také exilová vláda žádala neutrální vyšetření masové vraždy polských důstojníků v Katynském lese. Popravy polských důstojníků byly podle všeho přípravnými opatřeními k odstranění polských účastníků bojů.

pořádku v Polsku podle moskevského vzoru.

Tím si lze alespoň částečně vysvětlit opatrná opatření Sovětů v případě Polska, kde vzniklé bouře nemají tak dalekosáhlé následky jako v případě Maďarska nebo Československa.

" Ž a l u j i "

Je to dokumentace o situaci v literatuře 50-let, který je věnován procesům a se spisovateli a jejich rehabilitací po 15 letech. Dnešní čtení je z kapitoly o Jaroslavu Durychovi.

Durych se narodil roku 1886 v Hradci Králové a zemřel roku 1962. Občanským povoláním byl vojenským lékařem, nakonec v hodnosti plukovníka. Kapitulu o Durychovi začíná Antonín Grund touto vzpomínkou:

V roce 1969 jsem se sešel s bývalým kolegou z filosofické fakulty Masarykovy university v Brně. Prožil 10 let v komunistických koncentracích a již za okupace byl vězněn v Dachau. Když jsem se mu zmínil o své připravované knize "Žaluji" rozhovořil se o 50-letech:

Bylo to nekonečné peklo. Pro vyličení některých dnů či měsíců bych nenašel slovo. Každý den tenkrát kolem mne někdo zemřel či byl ubit. Jediným vysvozením pro mnohé byla sebevraždy a ani tu nebylo tak lehké provést. O sebevraždách vězňů se větštně psalo velmi málo.

Zeptal jsem se ho na literaturu a noviny ve vězení:

Téměř sedm let jsem o novinách vůbec nevěděl. V korekcích, a na samotkách a podobných vymoženostech komunistické humanity se pochopitelně nesmělo číst nic. Tam jsi pravda dostal něco jiného co ti nedá zapomenout. To byly již tak zvané "právní reality" již po tvé-m odsouzení. Před tím v celách a vyšetřovných státní bezpečnosti a co se v nich dělo na to nechci ani vzpomínat. Člověk vydrží víc než zvíře. Později bylo možné si koupit partajní noviny, dokonce i sovětské a východoněmecké. Četli jsme všichni, všechno a hltavě. V té době se podařilo o-ropašovat i některé knihy a jednomu kazarádovi se za meloucha podařilo získat i Durychovu "Sedmikrásku" a od spolupovězně za chleba vyměnit další Durychovy písničky. Je v nich vzdor. Některé knihy kolovaly v opisech. Bylo tam několik profesorů češtiny, kteří znali z paměti některé pasáže z Bible a jiných knih. Jeden češtinář recitoval každý večer žalmy. To je poesie pro kriminál. Vzpomínám si, že mnohé básně byly ukryty pod podlahami cel a vězeňských samotek v Leopoldově. Myšlenka na knihu bylo něčím hřejivým a jednou jsem ji chtěl jednomu kolegovi půjčit a jednou při šicovníku mu ji přestože ji měl dobře ukrytou našli mu ji byl z toho tragický malér. Nikdy jsem však nelitoval ničeho ani chleba ani hladu který jsem za "Sedmikrásku" dal.

Tento přítel, kterého nebudu jmenovat chtěl xxxxx po únoru u profesora Grundta psát distantační práci o Durychovi. Antonín Grundt mu prý řekl: "Na to zapomenete. s tím bychom nikdy neprošli. Ani vy, ani já".

Rehabilitace Durychova odrazu je zvláštní kapitola. Komunisté si s ním nevěděli rady. S tím, že zůstal v poúnorovém Československu. Pročelal sice několik výsledků na státní bezpečnosti, ale vězněn nebyl. V 50-letech o něm "Kladá fronta" psala jako o autoru, který patří na hnojiště historie. A Josef Rybák a "Rudé právo" to obměnily jako na smetiště dějin".

Rok 1956 však přinesl jistou změnu. Znovu vyšla "Sedmikráska" s Götzovým slovem a další Durychovy práce. Přijaty byly vesměš kladné. V r. 1957, kdy se Durych stal terčem několika útoků kritiků vyšlých z dělnických přípravků označil jej polský list "Kierunki" za největšího spisovatele soudobého Československa. Krátce na to nakladatelství Vyšehrad vydalo tři další Durychovy knihy a pak nastalo mlčení až do Durychovy smrti v dubnu 1962.

Až v roce 1964 se Dušan Karpatský v "Flaneni" přimlouval za některé další vydání Durychových knih. V roce 1966 by pak vyšlo "Requiem" z malé Valdštejnské trilogie, které bylo v několika dnech rozbráno.

V době obrodného procesu byl Durych jedním z nejvíce vydávaných autorů. Vyšla skoro všechna jeho hlavní beletristická díla: Od "Velké Valdštýnské trilogie" a "Bloudění" až po velký beletristický Durychův epilog román "Duše a hvězda" který v první variaci pod titulem "Bětuška" vydávala "Lidová demokracie" na pokračování po II. sjezdu Svazu československých spisovatelů. Poslední obsáhla Durychova próza navrací čtenáře do atmosféry Durychových románů o dívčí kráse a potře románů "Sedmikráska" a "Na horách" pohledem umělce, který stojí nedeleko od rozhraní věčnosti. Je to příběh o chudé dívce, dívce proslulé líbezností z chu-

dého dělnického prostředí o "fabričce" proslulé líbezností. Z prostředí bez falešného bojovného prostředí socialistického realismu. Příběh čistého vrcholného umění české prózy. Tento navšední román vytvořil Durych v době svého nečobrovolného tvůrčího umlčení a našel v něm svůj ztracený čas.

Nakonec ještě několi poznámek k Durychově historické próze "Služebníci neužiteční". K Ale to až příště.